LAUSUNTO

14.9.2017

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto hallituksen esityksestä laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten (kausityölaki), HE 80/2017 vp

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksellä toimeenpantaisiin kansallisesti EU:n ICT- ja kausityödirektiivit. Maa- ja metsätalousministeriö lausuu asiasta seuraavaa:

Yleistä

ICT-direktiivi käsittelee lähinnä yrityksen sisällä kolmannesta maasta Euroopan unionin alueelle siirrettäviä työntekijöitä. Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole lausuttavaa tästä direktiivistä ja sen täytäntöönpanoa koskevista osista hallituksen esityksessä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/36/EY (kausityödirektiivi) tavoitteena on helpottaa EU:n ulkopuolisista maista tulevan kausiluonteisen työvoiman työskentelyyn liittyviä lupa- ja muita viranomaisprosesseja. Direktiivin tavoitteiden mukaan näistä kolmansista maista tulevien kausityöntekijöiden tulisi muun muassa saada oleskelulupa kohtuullisella kustannuksella, samalla kun direktiivin toimeenpano ei saisi lisätä työnantajien ja viranomaisten hallinnollista taakkaa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kolmansista maista tulevan työvoiman käyttö on viime vuosina saavuttanut Suomessa vakiintuneen aseman, ja siitä on muodostunut tärkeä osa tiettyjen yritysten työvoiman käyttöä. Vaikka työttömyysluvut Suomessa ovat olleet korkeita ja EU-maiden välinen työvoiman vapaa liikkuvuus on toiminut suunnitellulla tavalla, on kausiluonteiselle kolmansista maista tulevalle työvoimalle ollut jatkuvasti tarvetta. Erityisesti kausityövoimaa on tarvittu sesonkiluonteisilla ja usein runsaasti suorittavaa työvoimaa vaativilla aloilla, joista monet kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan. Esimerkkeinä näistä voidaan mainita puutarhatuotannon viljely- ja sadonkorjuutyöt, erilaiset maa- ja metsätalouden sesonkityöt, turkistarhaus sekä matkailu- ja elämyspalveluiden tehtävät.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO (Helsinki)
puh. 0295 16 001 faksi (09) 160 54202

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET
PB 30, 00023 STATSRÅDET (Helsingfors)
tfn 0295 16 001 fax (09) 160 54202

MINISTRY OF AGRICULTURE AND FORESTRY
PO Box 30, FI-00023 GOVERNMENT, Finland (Helsinki)
tel. +358 295 16 001 fax +358 9 160 54202

Hallituksen esitykseen ja sen perusteluihin liittyvät kommentit

Maa- ja metsätalousministeriö pitää nyt käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä kokonaisuutena selkeänä ja hyvin laadittuna, mutta katsoo kuitenkin joissakin yksittäisissä kohdissa olevan tarvetta täsmennyksiin ja tarkempiin muotoiluihin. Kommentit näihin ovat alla.

Yleisperustelut

Direktiivin mukaan kansallisten säädösten tulee sisältää luettelo niistä aloista, joissa kausityötä tehdään. Hallituksen esityksen perusteluiden kohdassa 3.1.2 esitetään tämä luettelo annettavaksi valtioneuvoston asetuksella, ja todetaan kausityötä tehtävän mm. maa- ja puutarhatalouteen, turkistuotantoon, viherrakentamiseen ja metsätalouteen liittyvillä toimialoilla tai sektoreilla. Lisäksi perusteluihin on kirjattu luettelo niistä aloista ja tehtävistä, joilla kausityötä esiintyy. Luettelo on esitetyssä muodossa kohtuullisen kattava, mutta maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan siihen olisi tarpeen lisätä ainakin seuraavat alat ja tehtävät:

- Kausiluontoiset eläintenhoitotyöt: osalla karjatiloista ja hevostiloista työvoiman tarve vaihtelee huomattavasti eri vuodenaikojen mukaan, ja tarvetta sesonkiluonteiselle työvoimalle voi olla esimerkiksi laidunkaudella eläinten siirrossa ja aitojen korjaamisessa sekä lammastiloilla karitsoimisaikana.
- Puutarhatilojen toimialoihin kuuluvat marjojen ja vihannesten lisäksi myös koristekasvien tuotanto. Esimerkiksi kesäkukkien kasvatuksen ja myynnin työhuippu keskittyy muutaman kevätkuukauden ajalle. Lisäksi tuotannonalana tulisi mainita myös sienten viljely.
- Matkailupalveluiden osalta listauksessa tulisi mainita myös maaseutumatkailu
- Myös pienimuotoisessa elintarvikkeiden jatkojalostuksessa (esimerkiksi kalasavustamot, marjojen jatkojalostus) tarvitaan kausiluonteista työvoimaa
- Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan asetukseen tulevaa listaa kausityön sektoreista ja tehtävistä tulisi tarvittaessa täydentää, jos muutostarpeita tulevaisuudessa havaitaan esimerkiksi yritystoiminnan tai työnteon muotojen kehittyessä.

Pykäläkohtaiset kommentit

7 § Kausityöhön oikeuttavan luvan epääminen työnantajasta johtuvasta syystä
Hallituksen esityksen pykälään 7 on kirjattu perusteita, joilla kausityöoleskelulupa voidaan evätä. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan kausityöluvan epääminen on työnantajan ja -tekijän kannalta erittäin voimakas toimenpide, jonka käyttämisen perusteet tulee kirjata säädöksiin yksiselitteisesti ja selkeästi. Työntekijän ja -antajan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että tehdystä kielteisestä viranomaispäätöksestä on mahdollista myös valittaa.

18 § Maahanpaluun helpottaminen
Kausityödirektiivin 16 artiklan mukaan jäsenmaiden tulisi helpottaa niiden kausityöntekijöiden maahan paluuta, jotka ovat työskennelleet kausityössä ainakin kerran edeltävien viiden vuoden aikana.

Nyt lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä ei maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan ole otettu täysimääräisesti käyttöön direktiivissä esitettyjä vaihtoehtoja helpotustoimiin, vaan helpotusta esitetään vain majoitusta koskevien todisteiden toimittamiseen. Sen sijaan direktiivissä olevaa mahdollisuutta myöntää useampi kausityölupa yhtenä hallinnollisena asiakirjana ei esitetä otettavaksi käyttöön Suomessa. Alkutuotannon työpaikoilla kausityövoimana käytetään useampana vuonna peräkkäin samoja henkilöitä ja saadaan näin vähennettyä esimerkiksi koulutukseen ja koneiden käyttöön liittyviä kustannuksia. Tästä syystä tulisi maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan harkita tämän mahdollisuuden käyttöönottoa. Tämä helpottaisi ja joustavoittaisi samalla myös lupien hakuun ja myöntämisen liittyviä prosesseja sekä vähentäisi samalla hallinnollisia kustannuksia.

Lopuksi

Kausityövoiman maahantulo ja työnteko-oikeus perustuu nykyisin ulkomaalaislakiin, ja kausityöntekijöihin liittyvät käytännöt ja prosessit ovat maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan jo nykyisin hioutuneet varsin toimiviksi. Esitetyssä uudessa järjestelmässä on otettu hyvin huomioon nykyisten toimintojen kautta saadut kokemukset ja tehty lukuisia kausityövoiman käyttöä helpottavia parannuksia.